

található. Ezekről olyan leírást adok a tanulóknak, amelyből hiányzik néhány adat. A diákok a videó megtekintése közben kiegészítik a receptet a megfelelő hozzávalókkal, információkkal.

Otthonról végezhető feladatok

A mai digitális világban a tanulók nagy része közösségi életet él az ún. közösségi oldalakon. Ezek közül a legismertebb a *www.facebook.com*, ahol 13 éven felül bárki ingyenesen regisztrálhat, és saját profilt hozhat létre. A Facebook nagy előnye, hogy gyakorlatilag minden diák a tagja, és internetkapcsolat segítségével bárholnan elérhető. Így a tantermi óra nem feltétlenül ér véget az iskolai kicsengetéssel. A tanulókat zárt csoportban „digitális osztályá” lehet kovácsolni.

A Facebook-csoportban megoszthatók fájlok, videók, zenék és más hanganyagok is, és ezeket az adott tantárgy témájához lehet kapcsolni. Ha a csoportban közzéteszünk egy szöveget a hozzá kapcsolódó feladattal, akkor ezt minden csoporttag látni fogja, és a feladatot bármikor megoldhatja.

A diákokat érdemes otthoni számítógépes munkára buzdítani, mert az internet kimeríthetetlen forrást nyújt a nyelvtanuláshoz. Ha a tanteremben bemutatunk egy újságcikket, melyet korábban letöltöttünk egy angol nyelvű újság honlapjáról, tanítsuk meg a hozzáférés módját is a tanulóinknak. Ezután válaszszerkesztésnek ki egy fontosabb eseményt a világból (például foci-világbajnokság), és ugyanazt az eseményt keressék meg más külföldi újságok honlapján is. Két vagy több újságcikket is össze lehet hasonlítani ugyanarról az eseményről, majd az összevetést házi dolgozat formájában be lehet nyújtani.

Gál András

IRODALOM

Godwin-Jones, R. (2011): Emerging technologies: Mobile apps for language learning. *Language Learning & Technology*, 15 (2), 2–11.

Kelemen Rita (2008): Az interaktív tábla néhány módszertani lehetősége a közoktatásban és a tanárképzésben. *Iskolakultúra Online*, 2, 176–187.

Lewis, G. (2004): *The internet and young learners*. Oxford: Oxford University Press.

Lewis, G. – Bedson, G. (1999): *Games for children*. Oxford: Oxford University Press.

Lewis, G. – Mol, H. (2009): *Grammar for young learners*. Oxford: Oxford University Press.

Lile, W. T. (2002): Motivation in the ESL classroom. *The Internet TESL Journal*, 8 (1).

Tapscott, D. (2008): *Grown up digital: How the net generation is changing your world*. New York: McGraw-Hill. (e-könyv)

Anna T. Litovkina – Judith Sollosy – Péter Medgyes – Dorota Brzozowska (szerk.)

Hungarian Humour

(Humour and Culture 3.)

[Magyar humor: humor és kultúra]

Kraków: Tertium, 2012. 384 p.

ISBN 978-83-61678-48-9

A lengyelországi Krakkóban kiadott, a nemzetközi humorkutatás jelentős szaktekintélye, Wladyslaw Chlopicki által szerkesztett humorkutatási szakkönyvsorozat célja olyan monográfiák, szerkesztett kézikönyvek megjelentetése, amelyek betekintést, átfogó ismereteket nyújtanak különféle országok és kultúrák humorába és annak kutatásába. 2012-ben immár a második kötet jelent meg ebben a sorozatban a magyar humorról és humorkutatásról. Míg az első kötet (*Linguistic shots at humour*, 2010) kifejezetten a kutatással foglalkozik egy korábbi, Magyarországon tartott nemzetközi humorkutatási konferencia válogatott előadásainak kiadványaként, addig a jelen recenzió tárgyát képező mű egyik alapvető célja az, hogy nemzetközi szinten ismereteket nyújtson a magyar humor különféle aspektusairól, megnyilvánulási formáiról, és egyúttal helyzetjelentést adjon a magyarországi humorkutatás profiljáról, témaköreiről. A kötet szerkesztői

ezt a kettős célt szemük előtt tartva válogatták össze az itt publikált tanulmányokat. A 22 tanulmány értékelése mellett jelen recenzió feladatát képezi egyúttal az is, hogy megállapítsa, milyen sikerrel voltak képesek a szerkesztők eleget tenni ennek a kettős célnak.

A mindössze egyoldalmi szerkesztői bevezető (9–10) a magyar humor és humorkutatás multidiszciplinaritását, tematikai és műfaji sokféleségét, elemzését illető megközelítések széles körű palettáját hangsúlyozza. Csupán rövid ismertetésnek tekinthető. Egy ilyen profilú könyv jóval átfogóbb és részletesebb, mélyebb és koncepciózusabb, elemzőbb szintű, a nemzetközi szakirodalom sztenderdjei alapján készült szaktanulmányt igényelt volna bevezetőként. Már csak azért is, mert a hazai szakirodalom nem rendelkezik átfogó kézikönyvvel a humorról és kutatásáról, nemzetközi tekintetben pedig ez az első könyv, amely specifikusan a magyar humor és humorkutatás profiljának bemutatását célozza meg. A szerkesztők a könyvet kilenc tematikai egységre osztották. Ez a felosztás csupán részben tekinthető szakmailag indokoltnak, tételezettségének arányait nézetem szerint inkább a publikálásra jelentkező szerzők szakmai érdeklődése határozza meg. Valamennyi tanulmányt rövid összefoglaló vezet be, ami az olvasó számára funkcionálisan hasznos, figyelmét közvetlenül a vizsgált témakör és az alkalmazott elemzési megközelítés, módszer lényegére irányítja.

Az első rész az irodalomban és a művészetekben kifejeződő humor vizsgálatával foglalkozik, négy fejezetet tartalmaz. Az első, *Nemesi L. Attila* tanulmánya (13–30) a grice-i pragmatika nyomán a nyelvészek, kommunikációkutatók és filozófusok számára közhismert konverzációs maximák vizsgálatát folytatja le két egymáshoz szervesen kapcsolódó és kapcsolható médium, a szépirodalmi próza és a film humorában, Kosztolányi Dezső *Esti Kornél* című szépprózájának és a híres komikus színész, Kabos Gyula filmbéli diskurzusainak elemzésén keresztül. A vizsgálat humort kifejező szövegpéldányok sorozatának

bemutatásán keresztül tárgyalja Grice maximái megsértésének vagy ütközésének tipikus módozatait a humor nyelvezetében, a konverzációs együttműködés és az udvariasság normáinak, az információtartalom mennyiségének és relevanciájának, kulturálisan elvárt módozatának meg nem valósulását, oppozicionális problémáit a diskurzusreprezentációban és annak kommunikatív dekodolásában. A példabemutatás rendkívül szemléletes, interpretálása szakavatottan nyújt bepillantást az inferenciális pragmatika elemzésének módszertanába és eszköztárába, ugyanakkor elmarad az összefüggések világos kimutatása az elemzés tárgyául választott szépprózai és filmművészeti médiumok között.

A szekció második fejezete *Bogár Judit* ismertetése (31–45) a humor megnyilvánulásáról a korai magyar szépirodalomban, egészen a 18. század végéig, részletesebben tárgyalva Gyöngyösi István és Mikes Kelemen munkáit. A szerző történetileg áttekinti a humor megnyilvánulásának szempontjából relevánsnak tartható széppróza szövegtípustani és műfaji sajátosságait, humorának funkcionalitását, nyelvhasználati céljainak aspektusait. Bár megfigyelései szakavatottak, kár, hogy adott, jellemző szövegminták konkrét elemzésére nem kerül sor a fejezetben.

A szépirodalommal foglalkozó harmadik tanulmány *Maczák Ibolya* írása (47–57), melyben a szerző a szövegprodukciónak a folyamatával és a barokk korból származó szentbeszéd humoros voltának tárgyalásával foglalkozik. Természeténél fogva ez a szövegtípus szóbeli alapú, valójában igazán nem is tekinthető irodalmi szövegnek. Kutatójuk a népi tradíciók diskurzusfaktorainak azonosítását tűzte ki vizsgálatá céljául ilyen típusú szövegpéldányokban. Megállapítja, hogy a tradicionális magyar nyelvi diskurzusprodukciónak az ún. kompilációs, kronologikus alapú szövegvezetés, tematikai progresszió jellemezte az adott korban. Vizsgált szövegpéldányaiban a humor jelenlétét nem csupán deklarálnia kellett volna, hanem a kulturális szimbolikába ágyazottan elemző módon kel-

lett volna bemutatnia. Megjegyzem, hogy egy szöveg játékos strukturáltsága nem keverendő össze a humorrall. Mivel valamennyi szövegforrása magyar nyelvű, célszerű lett volna az angol nyelvű fordítások mellett az eredeti szövegeket is megadni.

A negyedik fejezet (59–70) mai szépirodalmi szövegeket tárgyal: szerzője *Judith Sollosy*, azaz Szöllősy Judit, aki Esterházy Péter írásaiban vizsgálja a nyelv, a humor és a fordíthatóság összefüggéseit. Azonosítja és sorra tárgyalja illusztrációkkal Esterházy írói eszközeinek humoros, játékos voltát (a morfológia, a szintaxis és a szemantika szintjén) nem csupán az eredeti szövegpéldányok elemzésével, hanem fordítói szemszögből is (a szerző Esterházy egyik fordítója). Az érdekes és izgalmas tanulmány a könyv egyik legértékesebb fejezete.

Nyilvánvaló, hogy a kötetben szereplő négy tanulmány önmagában nem képes teljes képet adni a magyar irodalmi humorról. Éppen ezért talán ezt a részt illetően érezhető a legnagyobb mértékben egy koncepciózus előtanulmány hiánya a kötethez. Azt is megjegyzem, hogy az ilyen profilú részből sajnálatosan hiányoznak a magyar irodalmi humor olyan kiemelkedő reprezentánsai, mint Karinthy Frigyes, akinek neve fel sem merül a könyv egészében.

A második rész mindössze két tétele a médiahumorral foglalkozik. Az elsőben *Schirm Anita* az ARC elnevezésű csoport poszterkiállításának elektronikusan is elérhető anyagát korpusznak tekintve pragmatikailag és a diszkurzuselemzés eszközeivel vizsgálja a társadalmi, politikai és filozófiai tartalmú plakátok hatását a befogadóra (73–89). A klasszikus stílusú plakátoktól eltérően ezek vizuálisan megfogalmazott nyelvi játékokat alkalmaznak, humorukkal hívják fel magukra a figyelmet, és mondanak valamiről véleményt. Produkciójukra jellemző az intertextualitás, az ötletekkel kifejezett humor vizuális és nyelvi vetületének integrálása, a szoros támaszkodás a befogadó kulturális alapú háttérismereteire. Sajnálatos, hogy a korrekt elemzések mellett a szerzőnek

(valószínűleg terjedelmi okok miatt) nem volt lehetősége korpuszmutatókkal, a reprezentativitás és a típusmérés eszközeivel behatóbban ismertetni a vizsgált műfaj jellemzőit.

A tematikai egység másik tétele *Kövesdi Miklós Gábor* tollából a magyar színpadi humor első száz évének történelmi áttekintését nyújtja, összevetve ezt a humorproduktót a tradicionális kabaréműfajjal (91–104). A történelmi áttekintés mellett hasznos lett volna összevetni a kabaré, a zenét nélkülöző, csupán a szóbeli produkcióra alapozott színpadi humor és a paródia műfaji és technikai jellegű sajátosságait is. Észrevételezek egy komoly hibát a hivatkozások között: a vizsgált humorműfaj egyik legjelesebb nemzetközi szaktekintélye, az amerikai Lawrence Mintz keresztnevével szerepel a szöveggközi hivatkozások (91) és az irodalomjegyzék tételei (104) között. Sajnálatosan kimaradt az áttekintésből Hacsek és Sajó páros szerepe, valamint a magyarok számára közismert Latabár Kálmán.

A harmadik egység az etnikai humor elemzésével foglalkozik négy tételben. Az első, *Papp Richárd* fejezete (107–123) egy budapesti zsidó közösség humorának elemző ismertetése. A szerző a közösség alanyaitól gyűjtött viccek alapján vizsgálja az etnikai bázisú szituációs humort, azonosítva benne az önbírálat, fanyarság és önirónia, az etnikai bázisú kontrasztok domináns vonásait. A tanulmányban prioritást nyer a társadalmi hovatartozás belső és külső faktorai megítélésének, a másság kifejeződésének ismertető elemzése szemléletes példákkal.

Ugyancsak a zsidó humor a témája *Fenyves Katalin* tanulmányának (125–136), amely a Talmud szellemességének természetével, a zsidók asszimilációjának kérdésével, valamint a magyarországi zsidó humor forrásaival foglalkozik. A jiddish humorban kifejeződő sajátosságos, európai önironizáló gondolkodásmód, a zsidó népi anekdotakincs humorának bemutatása mellett hangsúlyozottan tárgyalja a szerző Molnár Ferenc *Disznótör a Lipótvárosban* című művének humorát, melyet a szatirikus beszédmód, a komikum, a kegyetlen

önparodizálás, a burleszk játékos jellegzetességei, a gegek sokasága jellemez. Az első világháború utáni kisebbségi zsidó humorban az önparódia, a karikatúra és a szatíra voltak a humorizálás legjellemzőbb stílus eszközei, melyek az uniformizálódás folyamatával szemben az etnikai bázisú különbözőségek hangsúlyozására, a másság artikulálására irányultak. Érdekes lenne a szerző által feltárt sajátságokat összevetni az izraeli zsidóság humorának válfajaival és eszköztárával.

Kiss Natália írása (137–151) a roma humor sajátságaival foglalkozik szövegminták produkciójának és befogadásának kvalitatív (és a szerző által nem hangsúlyozott kvantitatív, internetforrásokat felhasználó gyűjtésen alapuló) vizsgálatán keresztül. Érdekes összevetésre ad alapot a cigányoktól nyert és önmagukról szóló, illetve a róluk szóló, de külső forrásból származó szövegminták alapvetően negatív tónusú sztereotípiáinak, tematikus szóródásának, fogalmikeret-reprezentációjának összevetése. Sajátságos a szövegmintákra jellemző anekdotikus, narrativisztikus szövegkonstrukció. A szerző kiemeli, hogy a legtöbb cigányvicc nem a romák, hanem a velük együtt élő környezet produkciója. Kár, hogy az érdekes tanulmány inkább a roma etnikum szociológiai tényezőit, nem pedig humorát tárgyalja.

Az egység utolsó tanulmánya, *Tamás Ágnes* írása (153–163) a nemzeti kisebbségekre vonatkozó sztereotípiák jellegével és annak változásaival foglalkozik periodikákban közölt humoros írások, alapvetően az emberek karakteréről, életéről és világáról szóló anekdoták tanulmányozásával. Kimutatja a figurákban, trópusokban és karikatúrákban kifejezett, a másság kigúnyolására irányuló humor és ironia jelenlétét, tételesen azonosítva a figurák és trópusok típusait és jellegét. Hiányolható, hogy a szerző nem támasztotta alá statisztikai kimutatásokkal adatainak gyakoriságát és tipológiai szóródását.

Szívesen olvastam volna ebben a tematikai egységben a híresen sajátságos erdélyi székei humorról is tanulmányt. Ennek hiánya gyen-

gíti a szakkönyv abbéli célját, hogy átfogó képet nyújtson a magyar humor specifikumáról és válfajairól.

A könyv negyedik tematikai egysége a nemre, szexualitásra vonatkozó humorral foglalkozik két tételben. Az első tanulmány szerzője *Gérol Györgyi*, akinek tanulmánya (167–184) a mai viccvilágban nagy gyakorisággal megjelenő ostoba szőke nő státusát vizsgálja magyar kontextusban. Rámutat arra, hogy a hazai humorban az ilyen témájú viccek a 90-es évektől fogva váltak gyakorivá, s hogy a verbális humornak ezt a tematikai területét alapvetően a férfiak gyarapítják, hangsúlyozottan humor tárgyává téve a szőke hajú nők szexuális szerepét, mentális képességeit, viselkedését, a társadalmi státusukkal kapcsolatos sztereotípiákat és fogalmi-keretismereti tényezőit. A tanulmány vége az ilyen típusú viccek magyarországi és európai kulturális gyakoriságának összevetésével foglalkozik. A szerző felveti ugyan, de megválaszolatlanul hagyja a kérdést: miért éppen a szőkeség jégye képezi ezeknek a vicceknek a forrását. Ugyancsak érdekes lenne statisztikai és tartalmi elemzés tárgyává tenni a szőke nőkre vonatkozó vicceket olyan európai kultúrákat reprezentáló országokban, mint például a germán (például Németország vagy a skandináv országok, elsősorban Svédország), melyek populációjában a szőke nők aránya meghaladja a magyarét, összevetve az ilyen kultúrák adatait a magyarral.

A tematikai szekció másik tanulmányában a szerző, *Barta Péter* a házastársi hűtlenségről szóló magyar viccekről tár fel részletes statisztikai adatokat, azonosítva a releváns tematikai, konstrukciós és produkciós faktorokat (185–204). A vizsgálat korpuszát az internetről lementett 200 vicc alkotja. A cikk írója különös figyelmet szentel annak, hogy kimutassa, mely azonosított faktorok képeznek jobb mutatót a viccek e tematikai csoportjának vizsgálata szempontjából. Kár, hogy a dolgozatban nem olvashatunk konkrét elemzést a kiválasztott viccekről. További érdekes vizsgálat tárgyát képezhetné annak kimutatása,

hogyan viszonyulnak a szerző által azonosított jegyek és faktorok más nyelvek és kultúrák hasonló tematikai tárgyú vicckorpuszában statisztikai kimutatásaihoz, amennyiben egyáltalán léteznek ilyenek. Az is további vizsgálat tárgyát képezhetné, hogy a tanulmányban azonosított paraméterek és statisztikai értékek miként viszonyulnak a valóságos élet tényeihez egy adott kultúrában.

A következő tematikai egység a politikai humor kérdését tárgyalja, mindössze egy tanulmánnyal, *Vörös Boldizsár* tollából (207–217). Benne a szerző a múlt század eleji, 1919-es forradalom és ellenforradalom viccekben megnyilvánuló és karikatúrákban ábrázolt humoros reprezentációjának vizsgálatával foglalkozik sajtóforrások alapján, kigyűjtve ezekből a humor szempontjából releváns, opozíciókra alapozott, a humor tárgyát képező társadalmi szerepek szimbolikus megfogalmazásait. Kimutatja a vizuális természetű karikatúra és a nyelvi diskurzus korra jellemző összefonódottságát, kombinációját. Sajnálatos módon a rövid tanulmány nem ad számot arról, mik voltak az adott kor valóságában a humor jellemző műfajai és témái. Kifogásolom azt is, hogy a politikai humor tematikai egysége meglehetősen alulreprezentált a könyvben, mert a magyar humor – történetének egészét tekintve – igen gazdag ebben a vonatkozásban (gondoljunk csupán a jelent megelőző politikai korszak humorára).

A hatodik tematikai tétel az oktatás és a pszichológia területéről tartalmaz négy tanulmányt. *Háhn Judit* dolgozata (221–234) azzal foglalkozik, hogy Magyarországon az üzleti képzés egyetemi tanóráin az oktatók milyen módon alkalmazzák a humort. A szerző korpusz alapú vizsgálata mintegy 300 megnyilatkozás tanulmányozása révén azonosítja a kurzusanyag előadására és az osztálytermi foglalkozásokra vonatkozóan alkalmazott humor természetét, céljait, az oktatási eljárásokat és taktikákat, különös tekintettel a nyelvészeti eszközökre. Meggyőzően bizonyítja az eredményesség szempontjából a megnyilatkozásokban alkalmazott humor prioritását

a verbálisan előadott viccszövegekkel szemben. Kár, hogy a tanulmány rövid terjedelme nem adott lehetőséget a szerzőnek konkrét diskurzusok behatóbb tárgyalására.

Schnell Zsuzsanna két fejezettel is szerepel a szakkönyvben. Az első, egyszerűs közleményben kognitivistá szemszögből vizsgálja a humorkompetencia, alapvetően a pragmatikai kompetencia fejlődését magyar anyanyelvű óvodáskorú gyermekeknél a nem literális és metaforikus nyelvhasználatban (235–251). Kísérletei során 43 alannal végzett az idiomatikus nyelvhasználat fokát mérő tesztelést. Eredményei szerint a kifejezetten szemantikai bázisú feladatok megoldásai sikeresebbek voltak a humort és metaforizációt alkalmazó pragmatikaiaknál, ami arra utal, hogy az utóbbi nyelvi síkon a mentalizáció magasabb fokú következtetési, inferenciális ráfordítást igényel. A humor dekódolása nagyobb nehézséget okozott, mint a nála egyszerűbbnek tartható figuratív jelentés megértése. Hiányosságnak tartom, hogy a szerző nem vizsgálta a háttérismeretek (sémaalapú aktiváció, a keret- és forgatókönyv alapú ismeretek viszonya és hatása a megértésben) szerepét kísérleti eredményeinek értékelésében. Azt is megjegyzem, hogy az olvasó szívesen látott volna a kísérleti eredmények mellett konkrét szövegmintákat is a közölt eredmények illusztrálása céljából.

A következő tanulmány, mely a humor, az irónia és a társadalmi tudatosság viszonyával foglalkozik, *Schnell Zsuzsanna* és *Varga Eszter* írása (253–270). Azt vizsgálja kísérleti eszközökkel gyermeknyelvi anyagon, hogy miben különbözik a humor, az irónia és az idiomatikus jelentés feldolgozása. Tematika-ilag tehát ez az írás szorosan kötődik az első szerző előző tanulmányához. A vizsgálat eredményeként a szerzők azt állapítják meg, hogy az irónia szemantikailag nem, hanem csak pragmatikai eszközökkel dolgozható fel. A gyakorlatok típusait a szerzők a függelékben adják meg. Itt tudhatja meg az olvasó, hogy ugyanezek a kísérletes eredmények illusztrálják az előző tanulmány megállapításait is. Schnell és Varga vizsgálati eredmé-

nyeinek idegen nyelvi közlése azért is fontos, mert a releváns nemzetközi szakirodalomban élénk vita folyik a literális és nem literális kommunikáció dekódolásának sorrendiségéről, arról, hogy ezek egymást követően vagy pedig egymástól függetlenül zajlanak-e. Ezekhez a kutatásokhoz jól illeszkedik a jelen tanulmányban közölt kísérletsorozat.

A szekció utolsó tanulmányának szerzői *Boda-Ujlaky Judit, René Proyer és Willibald Ruch* (271–283). A dolgozat a nevetés negatív aspektusával, az ún. gelotofóbia (a nevetség tárgyává válástól való félelem) kérdésével foglalkozik. Az állapot klinikai jellegének bemutatását követően a szerzők ismertetik kérdőíven alapuló indirekt, azaz nem diskurzus alapú vizsgálatukat. A pontértékek alapján minősített válaszok inkább a személyiség tesztelésére, nem pedig a humor direkt meg tapasztalásának mérésére irányulnak. A felmérés ismertetése pusztán az eredmények statisztikai közlésére szorítkozik, a nyelvileg megfogalmazott állítások humorszempontú értékelésére nem kerül sor a fejezetben. Profiljánál fogva nem tartom ezt a dolgozatot ebbe a kötetbe valónak. A szerzők jól tudhatják, hogy a nevetés nem csupán humor eredménye lehet.

A könyv hetedik része az antiproverbiumok vizsgálatával foglalkozik két, nagyjából azonos szerzőségű tanulmánnyal. Az elsőben *T. Litovkina Anna* és *Vargha Katalin* a magyar antiproverbiumok alapját adó proveriális torzítások típusait tárgyalja (287–315). A két szerző hasonló tárgyú más tanulmányait a szakavatott olvasó jól ismerheti a releváns hazai és külföldi szakirodalomból. A fejezet első részében a szerzők ismertetik az antiproverbiumok produkciójának természetét és nyelvi eszköztárát. Szemléletesen, saját gyűjtésen alapuló korpuszt használva bemutatják, mely közmondások képezik leggyakrabban az antiproverbiumok létrehozásának alapját. Az értékes elemzésből hiányolom az ilyen nyelvi konstruktumok lexikális vizsgálatát, különös tekintettel a kulcsszói státusra és az ún. fogalmi-keretismereti tényezők szerepére.

További elemző munkát igényel a proveriális és antiproverbiumok diskurzus alapú használatának vizsgálata.

A rész második tanulmányának három szerzője, *T. Litovkina Anna, Vargha Katalin,* és *Boronkai Dóra* két, saját vizsgálat eredményeit ismertette tárgyalja a közmondásparódiák produkciójának, befogadásának és használatának szociolingvisztikai tényezőit kérdőíves felmérés alapján (317–340). A használati tényezőket felmérő első vizsgálatból kiderül, hogy a megkérdezett alanyok választai alapvetően intuitív alapúak, nem konkrét ismeretekre épülnek, kutatói feladat a konkrét és releváns nyelvhasználati tényezők megállapítása. A második vizsgálat az antiproverbiumok humortelítettségének megállapítására irányul szemléletes statisztikai eredmények közlésével.

A könyv nyolcadik tematikai egysége a névhasználat humoráról közöl két tanulmányt. Az elsőben (343–353) *Farkas Tamás* kiemeli, hogy a névadás humorát kutató vizsgálatok forrásai elsősorban a viccek, anekdoták, prózai írások, képregények, névgyűjteményes korpuszok. A nevek alapvetően konnotatív jelentésükből fakadóan válhatnak humorossá egy adott kulturális közeg diskurzusában. Tanulmányában a szerző nem csupán humoros nevek kontextuális vizsgálatával foglalkozik, hanem figyelmet szentel a tipikus viccszereplők nevei konnotációinak tanulmányozásának is.

A rész második tanulmányában (355–365) *Sliz Mariann* az elnevezés céljait vizsgálja a Leslie L. Lawrence álnév alatt író magyar szerző pikareszk regényeiben, azonosítva a regényíró találmányosságának tanúbizonyságait a karakterrajzokhoz relevánsan illeszkedő, szemantikailag motivált nevek megválasztásában, etnikai sztereotípiákat felhasználva. A humor sikeres befogadásához feltétlenül szükség van az olvasók komplex háttérismereteire, melyek típusait azonosításáról szívesen olvastam volna a fejezetben.

A vaskos szakkönyv tematikai részét záró fejezetben (369–377) *Barta Péter* és *T. Litovkina Anna* tételesen ismertetik az eddig meg-

rendezett két hazai interdiszciplináris humorkonferencia (2007 és 2009) és az első rendezvényhez kapcsolódó nemzetközi humor-kutatási konferencia programjának szerkezetét: plenáris és szekció-előadásait, kerekasztalvitáit, valamint a konferenciakötetek tartalmát.

A recenzióban olvasható kritikai észrevételeim alapján megállapítható, hogy a humor és a kultúra viszonyaival foglalkozó lengyelországi könyvsorozat „magyar” kötete egyetlen mértékben reprezentálja kultúránk humorának tematikai sokféleségét, műfaji változatosságát. Hiányolom belőle például a

regionalitás alaposabb megjelenítését, így például a messze földön híres „pesti vice” és az erdélyi székelyek humorának elemző tárgyalását. A könyv szerkesztőinek figyelme nagyobb mértékben irányult a magyarországi humorkutatás sokrétűségének, eredményeinek bemutatására. E korlát ellenére készséggel ajánlom a kötetet mindazok (egyetemi oktatók és hallgatók, kutatók) figyelmébe, akik ezzel a témakörrel kívánnak tudományos céllal vagy akár csak érdeklődésből foglalkozni.

Andor József

TINTA KÖNYVKIADÓ

KISS GÁBOR (FŐSZERK.)
RÉGI SZAVAK SZÓTÁRA

Kihalt, elfeledett és kiveszőben lévő szavak, szóalakok és szójelentések magyarázata
484 oldal, 6990 Ft

A társadalom, a technika fejlődésével, a mindennapi élet változásával bizonyos tevékenységek megszűnnek, egyes tárgyak használata háttérbe szorul vagy teljesen megszűnik. Így a hozzájuk tartozó szavak feledésbe merülnek, majd kiesnek a nyelvhasználatból. Ezért egy idő után a beszélők számára idegenül csengenek és teljesen ismeretlenné válnak.

A *Régi szavak szótára* azokat a szavakat leltározza, amelyek a magyar nyelv életében a korábbi évszázadokban többnyire széles körben használatosak voltak, de mára már ismeretlenül csengenek a magyar anyanyelvűek nagy többsége számára. A kötet alcíme arra utal, hogy a szótárba felvett és ott értelmezett, megmagyarázott szavak között vannak kihalt szavak (*aszó* 'kiszáradt völgy', *apol* 'csókol, becéz', *rér* 'sógor'), elfeledett szavak (*csuszkondó* 'korcsolya', *istáp* 'bot, támasz', *verő* 'kalapács') és kiveszőben lévő szavak (*járgány*, *komorna*, *nyalka*).

A szótár anyaga többéves és széles körű gyűjtőmunkával készült, amely során a szerkesztők több mint 200 szótárt, forráskiadványt dolgoztak fel. A *Régi szavak szótára* címszavainak száma 19250, amelyeknek összesen 26950 jelentését közli a gyűjtemény.

A kötet a szerkesztők szándékai szerint hatékony segédeszköz régi nyelvünk mára már nem használatos szavainak megismeréséhez, ezzel segítséget nyújt írásbeli, irodalmi örökségünk megértéséhez.

Megvásárolható a kiadóban:

TINTA KÖNYVKIADÓ

1116 Budapest, Kondorosi út 17.; Tel.: (1) 371-0501; fax: (1) 371-0502

E-mail: info@tintakiado.hu; honlap: www.tintakiado.hu